

Nordafrika. Dagens allierte kommunike fra Nordafrika melder at fire akseskip er blitt senket eller skadet utenfor Tunis. Med disse slag mot fiendens forsyningslinjer er i alt 21 skip skadet eller senket i løpet av de siste to dager. Kommuniket melder videre at to italienske minesveipere og et tysk transportskip ble angrepet av britiske flåtestyrker. Utenfor Sicilia har andre lette allierte krigsfartøyer senket et handelsskip. Det britiske admiralitet melder at britiske undervannsbåter har senket eller skadet 204 akseskip i Middelhavet siden de allierte gikk i land i Nordafrika. Et nytt slag ble tilføyet aksens forsyninger ved at fem Junker transportfly ble skutt ned i går på mindre enn ti minutter. Et mindre skip ble satt i brann i Egærhavet. - Det allierte hovedkvarter melder om et lite opphold i kampene i Tunis. Imidlertid er sterke tyske motangrep slått tilbake. I nord har det andre amerikanske armekorps tatt 600 fanger og forbedret sine stillinger. De fortsetter sine opprensningsaksjoner i området omkring Djebel Tahent, 23 km vest for Mateur. Motangrep mot de stillinger som ble vunnet fredag ble slått tilbake etter bitre nærkamper. I Medjez-el-Bab-området hvor tyskerne har foretatt kostbare angrep, har de franske styrker bedret sine stillinger. I syd har den 8de arme avslått angrep mot de nye stillinger nord for Enfidaville. Det meldes om dårlige værforhold. Et kommunike fra Roma melder at de allierte mer og mer forsterker sin sjø- og luftoffensiv i Sicilia-kanalen.

Luftangrep. Det britiske luftvåpen har rettet et nytt kraftig angrep mot Essen og andre mål i Ruhrområdet. 13 britiske fly savnes. I natt rettedes et angrep mot havneanleggene i St. Nazaire og andre mål i Frankrike. Det ble lagt miner i fiendtlig farvann. I går ble syv britiske fly skutt ned under speidertokt etter tyske skip langs norskekysten. Fotografier tatt fra speiderfly viser at det ble gjort voldsomme skader under det siste angrepet mot Stettin.

Russland. Det russiske press i Kuban øker. Det er ellers lite nytt å melde fra frontene. Kommuniket fra Moskva melder at tyske tank- og kanonbatterier er blitt ødelagt. 24 tyske fly ble skutt ned under et luftslag over Kuban. Fra de andre frontavsnitt meldes vesentlig om patruljevirkosomhet. Berlin melder om store russiske tropesamlinger omkring Orel, hvor en viktig høyde ble tatt av russerne. Russiske friskarer har tilintetgjort hele den tyske garnison i en by i Minskområdet.

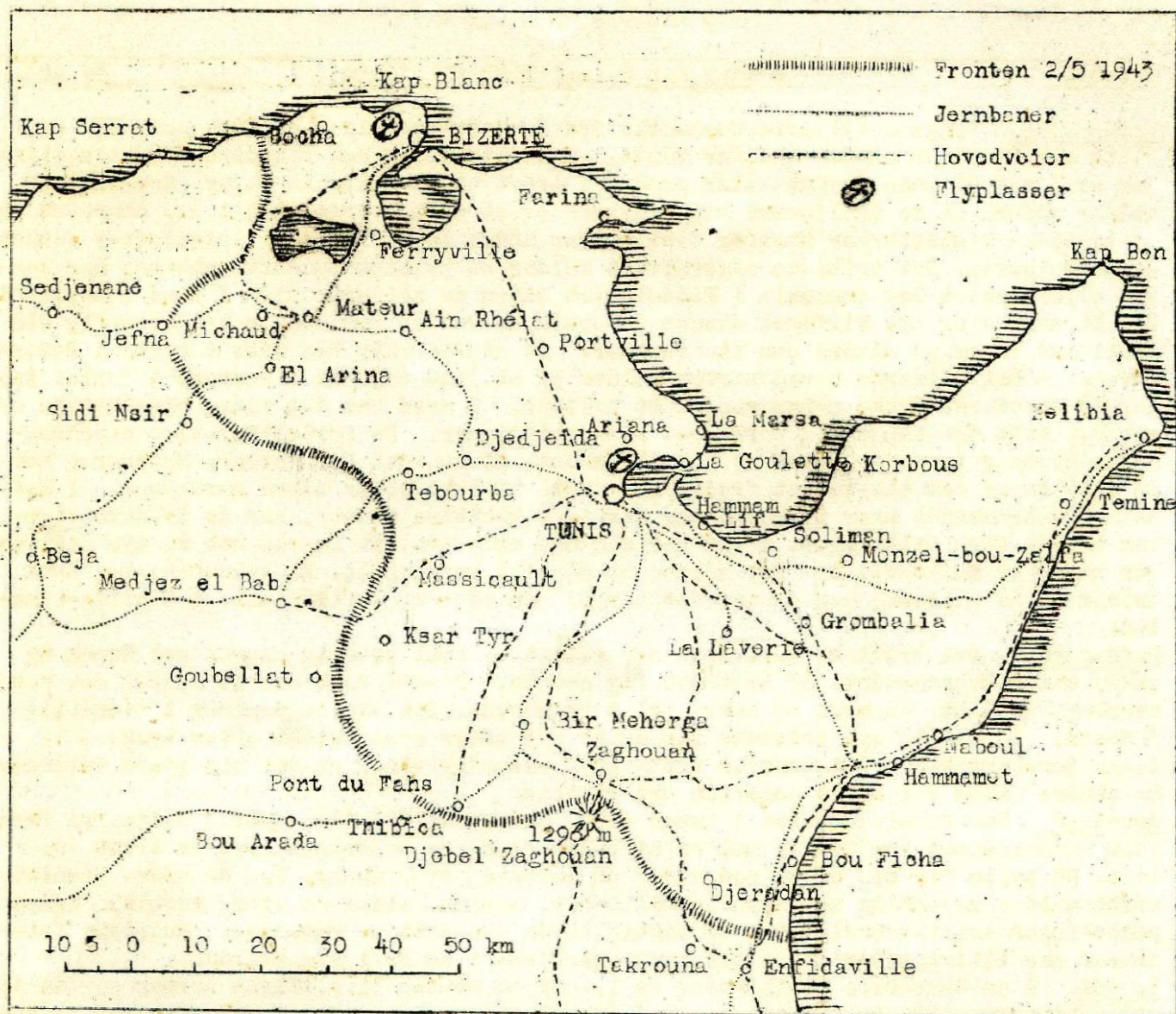
1. mai. I en dagsordre i anledning av 1. mai sa Stalin bl.a.: Tiden nærmer seg da de allierte armeer vil knekke ryggen på de fascistiske uhyrer. Han understreket nødvendigheten av aksens betingelsesløse overgivelse. Storbritannia og De forente stater betegner dagsordren som et avgjort nederlag for den tyske propaganda. Cordell Hull uttaler at Stalins opprop er til stor hjelp akkurat nå. New York Herald-Tribune skriver at Stalin i sin dagsordre imøtegikk de tyske forsøk på å skape splittelse i de alliertes rekker. Om Stalins krigsoversikt skriver Observer at den var preget av rolig, sindig optimisme. - I anledning av 1. mai sendte den britiske arbeidsminister Ernest Bevin en hilsen til den friske norske fagorganisasjon i Storbritannia, der han fremholdt at britiske arbeidere vil fortsette kampen til Norges frihet er gjenopprettet.

Polen. Statsminister Churchill har sendt en hilsen til Polen i anledning av den polske nasjonaldag i morgen. Han uttalte bl. a.: Vi feirer i dag denne årssdag med fornyet forvisning om at Polens befrielse er kommet nærmere gjennom de allierte nasjoners samarbeid i det siste år. Polakker både i og utenfor Polen står samlet til å fortsette kampen. Churchill takket polakkene for de verdifulle bidrag som de har ydet under store oppofrelser. Et stort og selvstendig Polen er noe vi alle ser fram til. Den britiske minister John Anderson som loste Churchills hilsen på et møte hvor general Sikorsky og den polske utenriksminister grev Raczinsky var tilstede uttalte bl. a.: Venner som marsjerer side om side må ikke la seg skille av fienders forsøk på å skape uvennskap mellom dem. Deres styrke ligger i deres enighet. Denne styrke er den beste garanti for at Polens velstand skal gjenoppbygges. Anderson nevnte at over 100.000 polske soldater, 12.000 flygere og over 3.000 sjømenn kjemper på de alliertes side.

U.S.A. Kullgrubestreiken tok i går en ny vending idet president Roosevelt at den amerikanske statsadministrasjon skal overta de kullgruber hvor det er utbrutt streik.

Tyskland. Fra Stockholm meldes at sjefen for SA, Lutze, er blitt alvorlig såret ved en bilulykke.

N O R D - T U N I S

DEN STORE KOALISJON

Av dr. Arne Ordning

I den tyske propaganda finner vi ofte at det trekkes sammenligninger mellom Fredrik II, "den store", av Preussen og Adolf Hitler. Fredrik av Preussen har alltid vært en nasjonalhelt i Tyskland, og under nazismen er han blitt framstilt som en forløper for Hitler. Det er laget en legende om ham; men den virkelige Fredrik var en helt annen enn den som vi møter i tyske lærebøker, og det er ikke stor personlig likhet mellom ham og Hitler. Fredrik sto på høyden av sin tids, det 18. århundres, kultur; han var en venn av den berømte filosof og reformator Voltaire, han skrev filosofiske avhandlinger og franske vers. Han foraktet både de innskrenkede tyske spissborgere og de brutale og usiviliserte prøyssiske junkerne. Forøvrig var han en koldblodig kyniker og en hensynsløs maktpolitiker. Hitler er kulturelt og intellektuelt sett en typisk småborger, halvdannet og sentimental og brutal på en gang; han er full av den rotløse oppkomlings mindreverdighetsfølelse og hat, og han er en på samme tid slu og hysterisk fanatiker. Politisk sett er det allikevel en viss likhet mellom dem. De fører begge en hensynsløs erobrerpolitikk, og de har begge vist en suveren forakt både for internasjonale avtaler og for alminnelig menneskelig anstendighet. Likheten går imidlertid lenger og det er ikke noe tilfelle at den tyske pressen fremhever denne likheten akkurat nå. Under 7-årskrigen 1756-63 kjempet Fredrik II mot tidens tre mektigste stormakter, Frankrike, Østerrike og Russland, på en gang. Han vant mange seire. Det skyldtes dels at han hadde en god hær og forsto å utnytte sine ressurser mere systematisk enn sine motstandere, dels at han kjempet på de "indre linjer" og derfor ofte kunne slå sine motstandere enkeltvis. Men når han klarte seg gjennom 7-årskrigen, skyldtes det først og fremst at motstanderne var uerige innbyrdes, og han ble reddet fra under-

men den ved et Russland brøt ut av koalisjonen.

Det er ikke underlig at den tyske propaganda stiller Fredrik II opp som et eksempel. Hitler kjemper i gigantisk målestokk den samme kamp. Den står overfor en koalisjon som ikke bare har større hjelpemidler, men som også er i ferd med å sikre seg en militær overmakt. Den tyske krigsmaskinen er ennå ikke knekket, og den kan ennå vinne seire; men militært sett er det bare et spørsmål om tid når den vil bukke under. Bare på en måte kan Hitler Tyskland reddes fra undergangen: Ved å sprengte koalisjonen, altså ved politiske midler. Dette er forklaringen til propagandaen om det bolsjevikiske spøkelse og til den systematiske spredning av rykter om at russerne vil logge under seg hele det europeiske fastland. Tyskerne håper at Vestmaktene vil slutte separatfred, eller i det minste at de vil unnlate å gå til angrep på fastlandet, fordi dette vil sette den røde arme i stand til å rykke videre fram mot vest. Det er slett ikke umulig at iallfall en del av den tyske hers ledelse også ville være villig til en separatfred i øst.

Tysklands siste håp er å sprengte koalisjonen. På den annen side er det en betingelse for de alliertes seir at koalisjonen styrkes og utbygges. Det er ikke bare nødvendig for å vinne krigen, det er også nødvendig hvis det skal lykkes å legge grunnlaget for en varig fred etter seiren. Visepresident Wallace holdt for en tid siden en oppsiktsvekkende tale hvor han stilte problemet klart. Det var, sa visepresident Wallace, tre forskjellige livsanskuelser i verden i dag. Det var den nazistiske, som hevder at "herrefolket" har rett til å herske over andre folk med vold. Denne lære må utrykkes hvis det skal være noe håp om fred i verden. Den annen er den marxistiske. Også den kunne være en fare for freden i fremtiden hvis dens tilhengere forsøkte å fremkalle en verdensrevolusjon. Sovjetsamveldet har imidlertid oppgitt den internasjonale "trotskisme" og derved åpnet muligheten for et samarbeid med de stater som bekjenner seg til vestens demokrati. Hvis demokratiene ikke benyttet seg av denne mulighet, men forsøkte å holde Sovjetsamveldet utenfor, ville det bety at vi måtte forberede oss på en tredje verdenskrig. Demokratiene, som bygger på rettssikkerhet og politisk og åndelig frihet, må imidlertid på sin side søke å løse de økonomiske og sosiale problemer. Erfaringen viser at også massearbeidsløshet, kriser og økonomisk nasjonalisme fører til kapprustning og krig.

Grunnlaget for det internasjonale samarbeid i fremtiden må legges mellom de forente nasjoner under krigen. Det er både en politisk og en militær oppgave, og den reiser mange problemer. Det utføres for tiden, særlig i Storbritannia og De forente stater, et stort planleggende arbeid, og det utkommer et utall skrifter om etterkrigsproblemer. De bringer fram meget interessant materiale; men det beste grunnlag for internasjonalt samarbeid i fremtiden legges ved det praktiske samarbeid som springer fram av krigen selv. De små nasjoner kan her yte en betydelig innsats; men det avgjørende er forholdet mellom de ledende stormakter. I De forente stater, som tidligere har kunnet leve trygt under beskyttelse av to oseaner, er det ennå en isolasjonistisk retning. Men statene vil aldri mer vende tilbake til forholdene i 1920-årene og det store flertall av det amerikanske folk forstår at Statene denne gang ikke uten videre kan trekke seg tilbake fra den øvrige del av verden etter krigen, selv om man ennå ikke er klar over formene for det internasjonale samarbeid i fremtiden. Den gammeldegse isolasjonismen er også på tilbakegang i det republikanske parti, selv om de forreste vil gå så langt som republikaneren, guvernør Stassen i Minnesota, som har tatt til orde for opprettelsen av et verdensparlament. Vedtakelsen av lene- og leieloven i mars 1941 var et avgjørende brudd med den tradisjonelle politikk, og overfallet i Pearl Harbour var et hårdt slag for isolasjonismen. Nylig vedtok Representantenes hus mot 6 stemmer og Senatet enstemmig å fornye lene- og leieloven. Det er et vitnesbyrd om at folket i Statene forstår at det ikke her dreier seg om hjelp til andre, men om å beskytte Statenes egne interesser.

Også i Storbritannia har man tidligere i visse perioder hatt en isolasjonistisk retning, som mente at imperiet kunne være seg selv nok. I dag er det neppe noen ansvarlig britisk politiker som ikke er klar over at Storbritannias skjebne er knyttet både til det europeiske fastland og til Amerika. Storbritannia har mange betingelser for å være brubygger mellom de allierte i øst og vest. Dette er en del av bakgrunnen for Edens besøk i Amerika. Det er ingen hemmelighet at han er særlig interessert for å utbygge samarbeidet mellom Sovjetsamveldet og vestmaktene, og den allianse som ble sluttet mellom Storbritannia og Sovjetsamveldet i mai i fjor, var det første skritt på veien. Krigen har ført til at det er opprettet en rekke økonomiske, administrative og militære fellesorganer mellom Storbritannia og Statene, og i London arbeider under ledelse av Sir Fredrick Leith-Ross en komite som består av representanter for Storbritannia og de okkuperte land, med å forberede løsningen av forsyningsproblemer i de okkuperte land etterat de er blitt befrikk. Nylig har Sumner Welles meddelt at det i nær fremtid vil bli sammenkalt en interalliert konferanse i Washington som skal behandle de økonomiske etterkrigsproblemer. Her vil også Sovjetsamveldet og China bli representert.

Men regner med at det etter krigen vil bli en lang våpenstillstandsperiode før den endelige fred blir sluttet. Vi må også regne med at krigen mot Japan vil vare i betydelig tid etterat Tyskland er slått. Men det forhindrer ikke at en rekke spørsmål må løses med en gang etterat fiendtlighetene er avsluttet, og hvis de allierte ikke var blitt enige om dem på forhånd, ville man risikere kaotiske tilstander.

Sovjetensveldet betraktet i tiden mellom de to kriger av mange grunner de kapitalistiske land i vest med mistro. Men det tyske overfallet viste at heller ikke Samveldet kunne finne sikkerhet i isolasjon. Samveldet har hittil båret den tyngste byrde i den felles kamp, selv om det på forskjellige vis har mottatt støtte fra sine allierte. Roosevelt og Churchill erklærte imidlertid på møtet i Casablanca at Statene og Storbritannia så snart som mulig vil åpne en ny front i Europa. Den felles kamp på fastlandet vil besegle Tysklands skjebne, og den vil også skape det beste grunnlag for et tillitsfullt samarbeid i fremtiden.

DET NYTTET

I en tid så mettet med dramatiske hendelser, hvor hver enkelt av oss ofte er blant de opptredende, er det lett å miste perspektivet. Opptrikk hvor vi selv har hovedrollen fyller horisonten, ruver over vår bevissthet, og skjuler for våre øyne det som finner sted rundt det nærmeste hjørne. For oss nordmenn er 9. april, den dag vi selv kom med i malstrømmen, den altopklukkende dato, og vi har lett for å glemme at krigen største og mest betydningsfulle tragedie skjedde noen måneder senere da stormakten Frankrike, forkjemperen for frihetens ideer, brøt så totalt sammen.

Slaget kom så hurtig og var så uventet at det ikke er til å undres over at menn og kvinner i Frankrike uten videre oppga enhver motstand. De falt i en slags sløv ro og fant seg i seierherrens forordninger uten å reise hodet i protest. Hva nyttet det å kjempe videre? Man var jo så allikevel knust. Tyskerne var ikke sene til å utnytte dette til sin fordel. Med økte lønninger fikk de lokket arbeiderne tilbake til rustningsfabrikkene. Gjennom jernhard disiplin skapte de en slags orden, og befolkningen lot seg nærre til en sløv takknemlighetsfølelse. Mens verden ennu skalv i sine grunnvollar, rystet av kjempens fall, fikk tyskerne den tid de trengte så sårt for å konsolidere sin seier og sette seg fast langs hele Frankrikes betydningsfulle kystlinje. Men med sikkerheten kom tyskernes sanne natur til syne. Som overalt ellers begynte den systematiske utplyndring. Med forargelse så franskmennene sine forråd av alle livsviktige varer forsvinne over Rhinen. Matsituasjonen ble katastrofal, og på fabrikkene ble arbeidstiden forlenget slik at menn og kvinner brøt sammen av utmattelse og mangel på næring. Her og der reiste hodene seg til protest, men det resulterte bare i masse-drap av de sivile. Man fant seg i sin skjebne - det nytter jo så allikevel ikke! Også her fant de tyske seierherre forrædere som var villige til å arbeide for dem, og sammen med dem opptrer merkelig nok en mann hele landet hadde beundret. Han beveggrunner får vi ikke vite før krigen historie en gang skal skrives, men det er ingen tvil om at han virke kastet Frankrike tilbake til dets sløve ro. Når selv Petain, "den gamle", var med, da måtte all motstand være forgjeves! Men antallet av illegale nyhetsspredere vokste, og gjennom disse fikk Frankrike gradvis øynene opp for den virkelige situasjon i verden. Stormaktene trosset sine nederlag, og de små nasjoner fortsatte sin seige, målbevisste motstand. Hellas, Jugoslavia, Holland og ikke minst Norge sto som store lysende eksempler på at det nytter - tross alt! Tyskerne forste faren, og besatte den såkalte frie del av landet. Men da skjedde det utrolige: Marinen bøyet seg ikke for angriperen, og Frankrikes stolte flåte forsvant i dypet - en av de flotteste gester i verdenshistorien. Nå var landet vekket for alvor, og man oppdaget plutselig at Frankrike ikke var død ennu. Med sin vanlige mangel på psykologisk innsikt bruste tyskerne videre i sin plan. Det måtte skaffes arbeidere til Tyskland, og samtidig måtte den franske befolkning svekkes ved å fjernes fra sine bosteder. Laval, verdens største forræder ved siden av Quisling, tryglet og truet de franske arbeidere, men uten resultat. Det var gått opp for dem at det nyttet å kjempe allikevel, og nå v i l l e de kjempe. Soldatene flyktet opp i de høye forrevne fjellene i Haute Savoie og tok sine våpen med seg. Tyskerne ble tvunget til aksjon og opprørerne i fjellkløftene ble beleiret. Ny ungdom kom til, og i øyeblikket forekommer det regulære kamphandlinger i Haute Savoie. Det er ikke tvil om at også denne aksjon må mislykkes til slutt. Tiden er ennå ikke inne. Men et gledesrop er gått over hele landet: Det nytter!

Dette gledesrop, som fødtes i Norge, Hellas og Jugoslavia kommer nå tilbake til oss som et styrket ekko. Vi har aldri sviktet i vår tro på friheten, men nå mer enn noensinne før vet vi at det nytter å kjempe; kjempe jevnt og målbevisst med skjulte, uangriperlike våpen inntil den dag kommer som vil forandre dette gledens ekko til et altopklukkende seiersrop, og vi kan ta fatt på å bygge et nytt, et bedre Norge.